

УДК 378.147.091.33

[https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-7\(21\)-348-359](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-7(21)-348-359)

Коновальчук Інна Миколаївна кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри початкової освіти та культури фахової мови, Житомирський державний університет імені Івана Франка, вул. Велика Бердичівська, 40, м. Житомир, <https://orcid.org/0000-0002-9391-3786>

Вишнівська Наталія Володимирівна кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри початкової освіти, Київський університет імені Бориса Грінченка, вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, м. Київ, <https://orcid.org/0000-0001-7509-2841>

Прошкуратова Тамара Сергіївна доцент, доцент кафедри початкової освіти, Київський університет імені Бориса Грінченка, вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, м. Київ, <https://orcid.org/0000-0003-3983-2499>

Кобаль Василь Іванович кандидат педагогічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної роботи, Мукачівський державний університет, вул. Ужгородська, 26, м. Мукачево, <https://orcid.org/0000-0003-3646-0968>

Саєнко Юлія Олександрівна кандидат педагогічних наук, доцент кафедри початкової і спеціальної освіти, Мелітопольський державний педагогічний університету імені Богдана Хмельницького, вул. Наукового містечка, 59, м. Запоріжжя, <https://orcid.org/0000-0001-9174-7684>

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ПРОВЕДЕННЯ НАУКОВО- ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Анотація. У статті визначено основні види, методи та принципи з допомогою яких формується готовність майбутніх учителів початкових класів до проведення науково-педагогічних досліджень. Визначено, що для вирішення зазначеної проблематики згідно з Законом України «Про вищу освіту» студентів потрібно залучати до науково-дослідних, дослідно-конструкторських роботах, у конференціях, симпозіумах, виставках, конкурсах, представленнях своїх робіт для публікації, адже це надасть можливість формувати у них готовність до проведення науково-педагогічних досліджень. На основі аналізу наукових підходів обґрунтовано, що науково-педагогічні дослідження – це процес і результат науково-педагогічної

діяльності учителів, яке веде до здобуття нових знань про об'єктивний стан справ в освіті, а також визначення можливостей і механізмів її вдосконалення. Розглянуто, що науково-педагогічне дослідження складається наступних кроків: визначення проблематики дослідження, постановка мети, збір та аналіз інформації, формулювання гіпотези, планування і організація експерименту, аналіз і узагальнення результатів експерименту, обґрунтування новизни отриманих результатів та формулювання висновків. Визначено, що для формування готовності майбутніх учителів початкових класів до проведення наукових досліджень доцільно використовувати наступні види занять: лекції-бесіди, проблемні семінари, різні види практики (на молодших курсах навчання); проблемні лекції, семінари-дискусії, різні види практики (на старших курсах); інтерактивні лекції, семінари-презентації проектів, різні види практики (бакалаврат, магістратура). Зазначено, що формування науково-дослідної компетентності відбувається з допомогою наступних форм роботи: курсові роботи, наукові гуртки, наукові семінари, конкурси, дипломні роботи, науково-практичні конференції, олімпіади, студентське наукове товариство. Зроблено висновок, що підготовка майбутніх учителів початкової школи до науково-педагогічних досліджень – це процес взаємодії потреб, інтересів, ціннісних орієнтацій, мотивів, професійних знань і практичних умінь та професійно значущих якостей, які дають змогу фахівцю ефективно здійснювати практичну діяльність.

Ключові слова: готовність, науково-педагогічні дослідження, студенти, майбутні учителі початкових класів.

Konovalchuk Inna Mykolaivna Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer at the Department of Primary Education and Culture of the Specialized Language, Zhytomyr Ivan Franko State University, Velika Berdychivska St., 40, Zhytomyr, <https://orcid.org/0000-0002-9391-3786>

Vyshnivska Nataliia Volodymyrivna Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer of the Department of Primary Education, Borys Grinchenko Kyiv University, Bulvarno-Kudryavska St., 18/2, Kyiv, <https://orcid.org/0000-0001-7509-2841>

Proshkuratova Tamara Serhiyivna Assistant Professor Department of Primary Education, Borys Grinchenko Kyiv University, Bulvarno-Kudryavska St., 18/2, Kyiv, <https://orcid.org/0000-0003-3983-2499>

Kobal Vasyl Ivanovych Candidate of Pedagogical Sciences, Professor, Vice-rector for Scientific and Pedagogical Work, Mukachevo State University, Uzhgorodska St., 26, Mukachevo, <https://orcid.org/0000-0003-3646-0968>

Saienko Yuliia Oleksandrivna Candidate of pedagogical sciences (PhD), Associate Professor of the Department of Primary and Special Education, Bohdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University, Zaporizhzhia, <https://orcid.org/0000-0001-9174-7684>

FORMING THE READINESS OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS TO CONDUCT SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL RESEARCH

Abstract. The article identifies the main types, methods and principles that help to form the readiness of future primary school teachers to conduct scientific and pedagogical research. It is determined that in order to solve this problem, according to the Law of Ukraine "On Higher Education", students should be involved in research, development work, conferences, symposia, exhibitions, competitions, and presentations of their works for publication, as this will provide an opportunity to form their readiness to conduct scientific and pedagogical research. Based on the analysis of scientific approaches, it is substantiated that scientific and pedagogical research is a process and result of teachers' scientific and pedagogical activities, which leads to the acquisition of new knowledge about the objective state of affairs in education, as well as the identification of opportunities and mechanisms for its improvement. The article considers that scientific and pedagogical research consists of the following steps: defining the research problem, setting the goal, collecting and analyzing information, formulating a hypothesis, planning and organizing an experiment, analyzing and summarizing the results of the experiment, substantiating the novelty of the results obtained and drawing conclusions. It is determined that in order to form the readiness of future primary school teachers to conduct research, it is advisable to use the following types of classes: lectures-conversations, problematic seminars, various types of practice (in the junior years of study); problematic lectures, seminars-discussions, various types of practice (in the senior years); interactive lectures, seminars-presentations of projects, various types of practice (bachelor's, master's degrees). It is noted that the formation of research competence is carried out through the following forms of work: term papers, scientific circles, scientific seminars, competitions, diploma papers, scientific and practical conferences, competitions, student scientific society. It is concluded that the training of future primary school teachers for scientific and pedagogical research is a process of interaction of needs, interests, value orientations, motives, professional knowledge and practical skills, and professionally significant qualities that allow a specialist to effectively carry out practical activities.

Keywords: readiness, scientific and pedagogical research, students, future primary school teachers.

Постановка проблеми. У системі вищої освіти України у зв'язку зі вступом до Європейського союзу відбувається реформування та кардинальні зміни, зокрема й у галузі підготовки майбутніх учителів початкових класів. Навчання учителів початкових класів забезпечується наступними нормативно-правовими документами: Конституцією України (1996 р.), Законом України «Про освіту» (2017 р.), Законом України «Про загальну середню освіту» (1999 р.), Законом України «Про вищу освіту» (2014 р.), Указом Президента України «Про Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій у українській школі» (№195/2020 від 25.05.2020 р.), Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти» (№462 від 20.04.2011 р.), Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної програми «Вчитель» (№379 від 28.03.2002 р.), рішення колегії МОН України «Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи» (№10 від 27.10.2016 р.). В останні роки значно підвищився інтерес до формування готовності майбутніх учителів початкових класів до проведення науково-педагогічних досліджень, адже на сьогоднішній день є потреба у педагогічних працівниках, які орієнтуються не тільки на виконання професійної діяльності, а й особистісне навчання та розвиток як науковця, який може навчатися, досліджувати, аналізувати та впроваджувати отримані результати в професійну діяльність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Професійну підготовку майбутніх учителів початкових класів досліджували: Л. Коваль, О. Комар, О. Савченко, Л. Красюк, Т. Мишкова, С. Балашова, К. Степашок розглядали у своїх роботах процес формування дослідницьких умінь студентів, які навчаються за спеціальністю «Початкова освіта». Т. Ваколі вивчала дослідницьку компетентність студентів педагогічних вузів. Л. Коржова у своїх наукових доробках висвітлювала готовність студентів до проведення педагогічних досліджень. Н. Ігнатенко обґрунтувала значення інтегрального підходу у процесі формування самоосвітньої компетентності майбутніх учителів початкової школи.

Мета статті полягає у визначенні основних видів, методів та принципів навчання з допомогою яких відбувається формування готовності майбутніх учителів початкових класів до проведення науково-педагогічних досліджень.

Виклад основного матеріалу. Впровадження сучасних інноваційних підходів в систему вищої педагогічної освіти наштовхує науково-педагогічних працівників до оновлення теоретичних і методичних засад для формування готовності у майбутніх вчителів початкових класів до проведення науково-педагогічних досліджень.

За останні роки відбулися суттєві зміни в системі початкової освіти, створені варіанти нових навчальних програм і підручників, визначені об'єкти,

функції, види контролю та критерії оцінювання навчальних досягнень молодших школярів. Водночас в учнів початкової школи спостерігається тенденція зниження мотивації до навчання. У багатьох першокласників виникають проблеми у процесі адаптації до школи, що супроводжується в окремих випадках негативним ставленням їхніх батьків до організації освітнього процесу в початкових класах. Адекватно реагувати на зміни може вчитель із високим рівнем розвитку дослідницьких якостей, знань та вмінь, що сприяє швидкому освоєнню нового інформаційного поля, дає можливість приймати нестандартне рішення діяти творчо й ефективно. Тому важливою є переорієнтація підготовки майбутнього вчителя з просвітництва до ролі дослідника, агента змін, здобувача ефективних засобів навчально-виховної роботи в інтересах дитини, про що наголошується в Концепції «Нової української школи». Необхідність підготовки учителя до проведення науково-педагогічних досліджень у майбутній діяльності підтверджується і вимогами Державного стандарту вищої педагогічної професійної освіти, що потребує високого рівня володіння навичками сучасних методів пошуку, обробки та використання інформації у фаховій діяльності [1, с. 25-26].

В Законі України «Про вищу освіту» визначено, що студенти мають право приймати участь у науково-дослідних, дослідно-конструкторських роботах, у конференціях, симпозіумах, виставках, конкурсах, представленнях своїх робіт для публікації [2]. Що вже свідчить про можливість формування готовності у здобувачів вищої освіти до проведення науково-педагогічних досліджень.

В. Кремень, Н. Николаєнко та М. Степко описали рівні професійної діяльності випускників вищих навчальних:

- операторський рівень – уміння готувати (налагоджувати) систему і керувати нею під час виконання конкретних задач діяльності та знання принципів (основних особливостей) побудови й принципу дій системи на структурно-функціональному рівні;

- експлуатаційний рівень – уміння під час виконання конкретних задач діяльності здійснювати розроблення систем, що відповідають заданим характеристикам (властивостям) і знання методів синтезу і технологій розроблення систем та способів їх моделювання;

- дослідницький рівень – уміння проводити дослідження систем та методів їх застосування під час вирішення конкретних задач діяльності вищих вищої школи [3, с. 86-87].

М. Марусинець вважає, що професійна підготовка майбутніх учителів початкових класів тісно переплітається із професійно-особистісним становленням, що передбачає прагнення до певного ідеалу та самовдосконалення. Чинником професійного становлення, на її думку, є професійна рефлексія, яка включає в себе самодослідження, самоконтроль,

самопізнання та саморегуляцію. Вона вважає, що до складу професійної рефлексії входять: аксіологічний, когнітивний, особистісний, емоційно-оцінний, операційно-технологічний елементи. М. Марусинець зазначала: «Педагог займає активну дослідницьку позицію щодо своєї діяльності і себе як суб'єкта з метою її конструктивного перетворення і вдосконалення», а це свідчить про важливість рефлексивного процесу в професійній діяльності майбутнього учителя початкових класів [4, с. 108].

К. Степанюк розробила модель формування дослідницьких умінь, який складається із трьох блоків: теоретичного, операційно-діяльнісного, критеріально-оціночного, які ґрунтуються на компетентнісному, технологічному та діяльнісному підходах [5, с. 6-7].

Нам імпонує думка Т. Мишковської, яка під дослідницькою педагогічною діяльністю розуміє узгоджену із закономірностями процесу пізнання самостійну пошуково-творчу діяльність вчителя в структурі його педагогічної діяльності, що спрямована на підвищення ефективності всіх її компонентів і здійснюється з використанням спеціальних методів педагогічного дослідження [6].

Розглянемо детальніше, що ж таке науково-дослідна педагогічна діяльність.

Г. Кловак зазначає, що у структурі педагогічної діяльності вчителя науково-дослідна і дослідницька діяльність займають провідне місце. Науково-дослідна педагогічна діяльність розглядається нею як діяльність фахівця, спрямована на набуття нових знань у науці, результат якої подається в різних загальноприйнятих наукових формах звіту (доповідях, рефератах, наукових статтях, дисертаціях, монографіях, посібниках, підручниках, рекомендаціях тощо). Дослідницька педагогічна діяльність спрямована, насамперед, на набуття нових знань для вчителя з метою пошуків засобів удосконалення педагогічного процесу [1].

Нам подобається думка Н. Кічук, яка зазначає, що науково-дослідна діяльність майбутніх педагогів дозволяє створювати науково орієнтований простір для розширення власної системи знань, умінь та збагачення досвіду, спрямовує студентів на генерацію ідей із інноватизації навчально-виховного процесу в школі, на інтерпретацію та збереження соціально цінної інформації, на довгостроковий професійний саморозвиток [8].

П. Горкуненко пише, що науково-дослідна робота студентів передбачає керувану викладачем їх самостійну діяльність, спрямовану на розвиток творчого потенціалу особистості, оволодіння первинним досвідом наукового дослідження, формування готовності до дослідницької педагогічної діяльності [9].

С. Вітвицька доповнює, що науково-дослідна робота спрямована на розвиток у майбутніх педагогів і науковців нахилів до пошукової, дослідницької діяльності, до творчого розв'язання навчально-виховних

завдань в освітніх закладах, а також формування умінь і навичок застосування дослідницьких методів для розв'язання практичних питань навчання і виховання [9].

Отже, на основі аналіз наукових підходів вчених, щодо трактування науково-дослідної педагогічної діяльності учителів, ми дійшли висновку, що науково-педагогічні дослідження – це процес і результат науково-педагогічної діяльності учителів, яке веде до здобуття нових знань про об'єктивний стан справ в освіті, а також визначення можливостей і механізмів її вдосконалення.

До структури науково-педагогічного дослідження входять такі компоненти: визначення проблематики дослідження, постановка мети, збір та аналіз інформації, формулювання гіпотези, планування і організація експерименту, аналіз і узагальнення результатів експерименту, обґрунтування новизни отриманих результатів та формулювання висновків.

Результатом підготовки до проведення науково-педагогічних досліджень є готовність випускника вищої педагогічної школи до такої діяльності.

С. Вітвицька вважає, що готовність – це багатокомпонентне утворення, що має динамічну структуру і є проявом взаємопов'язаних мотиваційних, вольових, моральних, психологічних, професійних якостей і властивостей особистості, які у своїй сукупності дозволяють суб'єкту ефективно здійснювати педагогічну діяльність [9].

Основною метою науково-педагогічних досліджень вчителя початкової школи є створення оптимальних умов для розвитку та самореалізації особистості учня шляхом удосконалення освітнього процесу у початковій школі.

Завдання дослідницької діяльності учителя початкової школи:

1. Вивчати учнів та їхніх батьків, педагогічні умови, за яких відбувається освітній процес.

2. Вивчати та впроваджувати передовий педагогічний досвід, інноваційні технології навчання й виховання молодших школярів.

3. Розробляти альтернативні методики навчання, технології навчання та виховання, інноваційні моделі навчальних або виховних занять.

4. Перевіряти ефективність нових педагогічних ідей у своїй практиці.

5. Поширювати власний позитивний досвід шляхом участі у науково-практичних конференціях, виставках, конкурсах, опублікування статей, розробок методичних рекомендацій та навчальних посібників [1].

Форми дослідницької діяльності вчителя:

- індивідуальна дослідницька робота з метою вдосконалення освітнього процесу в класі;

- колективна дослідницька діяльність (робота над науковою темою навчального закладу). Сучасними формами колективної дослідницької

діяльності вчителів є методичні об'єднання, творчі лабораторії, проектні групи, творчі команди, експериментальні педагогічні майданчики тощо.

Кожна з цих форм реалізується шляхом використання методів науково-педагогічного дослідження: емпіричних, теоретичних та математичних.

Дослідник будує свою діяльність відповідно до загальних правил евристичного пошуку:

- а) аналіз педагогічної ситуації (діагноз);
- б) проектування результату відповідно до вихідних даних (прогноз);
- в) забезпечення сукупності засобів, потрібних для експериментальної перевірки теоретичного результату;
- г) конструювання та реалізація освітнього процесу;
- д) критичне оцінювання отриманих результатів;
- е) формування нових задач [10].

Результатом дослідницької діяльності вчителя є створення сприятливих умов для розвитку та самореалізації учнів; підвищення якості початкової освіти та рівня професійної компетентності вчителя.

Отже, важливою функцією вчителя початкових класів є дослідницька, сутність якої полягає у проведенні ним науково-педагогічних досліджень з метою створення сприятливих умов для розвитку та саморозвитку дитини. Специфіка дослідницької функції вчителя початкових класів зумовлена контингентом учнів і змінами, які відбуваються в початковій освіті. Дослідницька діяльність учителя має свою логіку, мету, завдання, своєрідний зміст, форми та методи. Результатом дослідницької діяльності є не тільки забезпечення належних умов для успішного становлення дитини, але й підвищення якості початкової освіти та рівня професійної компетентності вчителя.

Підготовка майбутніх учителів початкових класів до проведення науково-педагогічних досліджень відбувається в процесі професійної підготовки. Як цілісна система вона будується на основі органічної єдності загального, особливого й індивідуального (особистісного). Як загальне вона є складовою загальнопедагогічної підготовки вчителя, спрямованою на виконання професійних функцій, володіння видами професійної діяльності; як особливе – має свою специфіку, зумовлену особливостями дослідницької діяльності вчителя; як індивідуальне – відображає залежність підготовки від особистісних якостей майбутнього учителя і спрямована на підготовку до професійної самореалізації та професійної самоактуалізації упродовж життя [11].

Для того, щоб сформувати готовність майбутніх учителів початкових класів до проведення науково-педагогічних досліджень доцільно розробити низку занять, з допомогою якої можна це реалізувати.

На нашу думку, потрібно застосовувати такі заняття:

- лекції-бесіди, проблемні семінари, різні види практики (на молодших курсах навчання);
- проблемні лекції, семінари-дискусії, різні види практики (на старших курсах);
- інтерактивні лекції, семінари-презентації проектів, різні види практики (бакалаврат, магістратура).

Використовувати при цьому такі методи навчання:

- діалогічні, ігрові, педагогічні задачі, дослідницькі завдання (на молодших курсах);
- дискусійні, евристичні, педагогічні задачі, дослідницькі завдання (на старших курсах);
- проблемні, портфоліо, презентація проектів, доповіді, дослідницькі завдання (бакалаврат, магістратура).

Формування науково-дослідної компетентності відбувається з допомогою наступних форм роботи: курсові роботи, наукові гуртки, наукові семінари, конкурси, дипломні роботи, науково-практичні конференції, олімпіади, студентське наукове товариство.

На думку О. Шквир організація науково-дослідної діяльності студентів, маючи на меті формування готовності до проведення науково-педагогічних досліджень, повинна ґрунтуватися на таких основних принципах з урахуванням специфіки науково-дослідної роботи:

1. Принцип свідомої навчально-пізнавальної діяльності. Науково-дослідна діяльність студентів повинна бути вмотивованою та спрямованою на діяльність особистості. Теорія мотивації, з одного боку, конкретизує знання про нерозривний зв'язок мотивів із свідомістю, з іншого – мотивів з дією. До навчальних закладів приходять навчатися особи, в яких мотивація до навчання не завжди виражена або недостатньо сформована. Завдання організації науково-дослідної діяльності – сформулювати спонукальні мотиви до навчання, майбутньої професійної діяльності, надати поштовх для розвитку таких якостей особистості, як самоорганізація, цілеспрямованість, прагнення до самовираження.

2. Принцип науковості навчання є досить важливим в організації науково-дослідної діяльності студентів. Застосування цього принципу зобов'язує викладача вдосконалювати методику навчання, спираючись на наукові досягнення.

3. Принцип наочності базується на використанні під час науково-дослідної діяльності всіх способів сприйняття інформації студентом (слухового, зорового, тактильного).

4. Принцип системності і послідовності вимагає певної схеми організації науково-дослідної діяльності, що спирається на наявний досвід, знання, уявлення і навички. Комплекс знань, отриманий у процесі науково-дослідної

діяльності, обов'язково повинен використовуватися на наступних етапах навчання.

5. Принцип професійної спрямованості. Він відображає зв'язок науково-дослідної діяльності студентів зі специфікою майбутньої професійної діяльності. Саме врахування цього принципу під час організації науково-дослідної діяльності є вирішальним у формуванні соціально-професійної зрілості майбутнього фахівця та формуванні в особистості таких складових, як соціальна активність, соціальне самовизначення.

6. Принцип урахування вікових та індивідуальних особливостей студентів передбачає можливість вибору студентами теми дослідження, розроблення індивідуального плану роботи [1].

Висновки. Отже, підготовка майбутніх учителів початкової школи до науково-педагогічних досліджень - це процес взаємодії потреб, інтересів, ціннісних орієнтацій, мотивів, професійних знань і практичних умінь та професійно значущих якостей, які дають змогу фахівцю ефективно здійснювати практичну діяльність. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до науково-педагогічних досліджень є важливою складовою їхньої професійної підготовки, складним і тривалим процесом, на ефективність якого впливають різноманітні фактори та умови. Підготовка до науково-педагогічних досліджень дозволить майбутнім учителям швидко адаптуватися до мінливих умов роботи в Новій українській школі та використовувати інноваційні підходи для успішного вирішення професійних завдань. Наразі ми переходимо до цілеспрямованої інтенсивної підготовки фахівців, що базується на контексті майбутньої роботи вчителя-професіонала. Проектуючи процес підготовки майбутніх учителів-дослідників, необхідно обирати відповідний зміст та організаційні форми навчальної роботи, виходячи з актуального опису педагогічної праці, особливо дослідницької діяльності вчителів початкової школи.

Література:

1. Шквир О.Л. Теоретичні і методичні засад ступеневої підготовки майбутніх учителів початкової школи до проведення педагогічних досліджень: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Житомир, 2018. 572 с.
2. Закон України Про вищу освіту від 01.07.2014 № 1556 VII із змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
3. Кремень В. Г., Ніколаєнко С. М., Степко М. Ф. Вища освіта в Україні: навчальний посібник. Київ: Знання. 2005.
4. Марусинець М. М. Система формування професійної рефлексії майбутніх учителів початкових класів: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Івано-Франківськ, 2012. 454 с.
5. Ігнатенко Н. В. Умови формування самоосвітньої компетентності майбутнього педагога. Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». 2013. Випуск 28. С. 414-419.

6. Мишковська Т. Д. Формування дослідницько-педагогічних умінь студентів в умовах модульної організації процесу навчання: автореф. дис. канд. пед. наук. Тернопіль, 1999. 16 с.

7. Кловак Г. Т. Генеза підготовки майбутнього вчителя до дослідницької педагогічної діяльності у вищих педагогічних навчальних закладах України (кінець XIX-XX століття): автореф. дис. д-ра пед. наук. Київ. 2005.

8. Горкуненко П. П. Підготовка студентів педагогічного коледжу до науково-дослідної роботи. Рівненський державний гуманітарний університет. 2007.

9. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури. Київ: Центр навчальної літератури. 2006.

10. Шквир О. Л. Методика педагогічного дослідження у початковій школі: теорія та практика: навчальний посібник. Хмельницький: ХГПА. 2012.

11. Мартиненко, С. М. Система підготовки вчителя початкових класів до діагностичної діяльності. Інститут педагогіки АПН України. 2009.

References:

1. Shkvyr O.L. (2018). Teoretychni i metodychni zasad stupenevoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv pochatkovoї shkoly do provedennia pedahohichnykh doslidzhen [Theoretical and Methodological Foundations of Degree-Based Preparation of Future Primary School Teachers for Pedagogical Research]. *Doctor's thesis*. Zhytomyr [in Ukrainian].

2. Zakon Ukrainy Pro vyshchu osvitu [The Law of Ukraine on Higher Education] vid 01.07.2014 № 1556 VII iz zminamy ta dopovnenniamy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> [in Ukrainian].

3. Kremen V. H., Nikolaienko S. M., Stepko M. F. (2005). Vyshcha osvita v Ukraini [Higher education in Ukraine]: navchalnyi posibnyk. Kyiv: Znannia [in Ukrainian].

4. Marusynets M. M. (2012). Systema formuvannia profesiinoї refleksii maibutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv [System of Formation of Professional Reflection of Future Primary School Teachers]. *Doctor's thesis*. Ivano-Frankivsk [in Ukrainian].

5. Ihnatenko N. V. (2013). Umovy formuvannia samoosvitnoi kompetentnosti maibutnoho pedahoha [Conditions for the formation of future teachers' self-educational competence.]. *Humanitarnyi visnyk DVNZ «Pereiaslav-Khmelnitskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni Hryhoriia Skovorody» - Humanitarian Bulletin of the SHEI «Pereiaslav-Khmelnitskyi Hryhoriia Skovoroda State Pedagogical University»*, 28, 414-419 [in Ukrainian].

6. Myshkovska T. D. (1999). Formuvannia doslidnytsko-pedahohichnykh umin studentiv v umovakh modulnoi orhanizatsii protsesu navchannia [Formation of research and pedagogical skills of students in the conditions of modular organization of the learning process]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Ternopil [in Ukrainian].

7. Klovak, H. T. (2005). Geneza pidhotovky maibutnoho vchytelia do doslidnytskoi pedahohichnoi diialnosti u vyshchykh pedahohichnykh navchalnykh zakladakh Ukrainy (kinets XIX-KhKh stolittia) [Genesis of Future Teacher Training for Research Pedagogical Activity in Higher Pedagogical Educational Institutions of Ukraine (late XIX-XX centuries)]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

8. Horkunenko P. P. (2007). Pidhotovka studentiv pedahohichnoho koledzhu do naukovodoslidnoi roboty [Preparing students of the Pedagogical College for research work.] [in Ukrainian].

9. Vitvytska S. S. (2006). Osnovy pedahohiky vyshchoї shkoly [Fundamentals of higher education pedagogy]: pidruchnyk za modulno-reitynhovoїu systemoїu navchannia dlia studentiv mahistratury. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury [in Ukrainian].

10. Shkvyr O. L. (2012). *Metodyka pedahohichnoho doslidzhennia u pochatkovii shkoli* [Methods of pedagogical research in primary school]: teoriia ta praktyka: navchalnyi posibnyk. Khmelnytskyi: KhHPA [in Ukrainian].

11. Martynenko S. M. (2009). *Systema pidhotovky vchytelia pochatkovykh klasiv do diahnostychnoi diialnosti* [A system for preparing primary school teachers for diagnostic activities] [in Ukrainian].